

UDK: 327(73)(470)“2011/2013“
Bibliid 0543-3657, 64 (2013)
God. LXIV, br. 1151, str. 51-66.
Izvorni naučni članak
Priljubljen: 10. avgust 2013.

Vladimir TRAPARA¹

Odnosi Sjedinjenih Država i Rusije u Obaminom drugom mandatu

SAŽETAK

Prvi predsednički mandat Baraka Obame bio je obeležen kako otpočinjanjem, tako i neuspehom rusko-američkog „resetovanja“. Počev od proleća 2011. većina pozitivnih rezultata „resetovanja“ je poništena, uključujući i postignuti duh saradnje. U Obaminom drugom mandatu, svedoci smo daljeg pogoršanja odnosa dveju sila, praćenog takođe hladnim ličnim odnosima dvojice predsednika, Obame i Putina. Izgledi za budućnost su pesimistični, najmanje do kraja Obaminog mandata. Međutim, ne možemo govoriti o novom Hladnom ratu u značenju ranije konfrontacije dveju supersila, već pre o sukobu vizija međusobnih odnosa i međunarodnog poretka, te o još jednom neuspehom pokušaju rusko-američkog približavanja.

Ključne reči: Sjedinjene Države, Rusija, Obama, Putin, resetovanje, hladni rat, približavanje.

Uvod

Leto 2013. kada je reč o rusko-američkim odnosima obeležila je vest da se predsednik Sjedinjenih Država, Barak Obama, uprkos ranijim planovima neće u septembru u Moskvi sastati sa svojim ruskim kolegom Vladimirom Putinom, kada bude doputovao na samit G20 u Sankt Petersburgu. To je samo još jedan u nizu pokazatelja pogoršanja odnosa dveju sila, prisutnog od otpočinjanja intervencije Zapada u Libiji u proleće 2011. Čuveno „resetovanje“, koje je obeležilo Obamin prvi mandat definitivno je doživelo neuspeh, pa se sada, u prvoj godini njegovog drugog mandata, sa pravom pitamo: kuda idu odnosi dvojice bivših hladnoratovskih suparnika? Ovaj

¹ Vladimir Trapara, istraživač – saradnik, Institut za međunarodnu politiku i privredu, Beograd. E-mail: vtrapara@yahoo.com.

Rad se realizuje u okviru projekta „Srbija u savremenim međunarodnim odnosima: Strateški pravci razvoja i učvršćivanje položaja Srbije u međunarodnim integrativnim procesima – spoljnopolički, međunarodno-ekonomski, pravni i bezbedonosni aspekti“, ev. br. 179029, za period 2011-2014.

rad pokušava da odgovori na to pitanje, polazeći od analize prethodnog perioda „resetovanja“ i činilaca koji su doveli do njegovog neuspjeha i naknadnog kvarenja odnosa Sjedinjenih Država i Rusije. „Skeniranje“ trenutnog stanja ovih odnosa i izgleda za njihov razvoj u nastavku Obaminog drugog mandata, dovešće nas do zaključka u kojem ćemo se osvrnuti na često prisutnu temu o tome da li se u odnosima djevu sila može govoriti o novom Hladnom ratu.

Obamin prvi mandat i „resetovanje“

Politika Sjedinjenih Država prema Rusiji u Obaminom drugom mandatu ne može se razumeti bez poznavanja onoga što je karakterisalo njegov prvi mandat.² On će ostati upamćen po „resetovanju“ odnosa djevu sila. U pitanju je izraz kojim je Obama, ubrzo nakon svog izbora na mesto predsjednika, izrazio nameru da popravi odnose sa Rusijom, nakon što su ovi u drugoj polovini 2008. dostigli najnižu tačku posle hladnog rata.³ Rusko-gruzijski rat bio je vrhunac u nizu konfliktnih događaja koji su se odigrali u toku druge polovine prve decenije 21. veka.⁴ Dolazak Obame na vlast (januar 2009) ispostavio se kao presudan za nagli preokret lošeg trenda i uspostavljanje jednog novog duha saradnje i partnerstva između SAD i Rusije, koji će potrajati najmanje dve godine. Rusija je odmah prihvatila inicijativu da se odnosi djevu zemalja poprave. Jasno opredeljenje u tom pravcu njen tadašnji predsjednik Medvedev izrazio je još u junu 2008, kada je predložio zaključenje Evropskog bezbednosnog sporazuma, dakle pre vrhunca zaoštavanja odnosa.⁵

² O kontinuitetu i promenama u američkoj spoljnoj politici nakon dolaska Obame na vlast 2009, videti: Svetlana Đurđević-Lukić, *Globalna politika Sjedinjenih Američkih Država 2001-2012.*, Institut za međunarodnu politiku i privredu, Beograd, 2013, str. 119-136.

³ Obama je to učinio 8. decembra 2008. gostujući u jednoj emisiji na NBC televiziji. Značaj „resetovanja“ odnosa, pre svega putem saradnje u oblastima u kojima se dve strane mogu složiti (kao što su borba protiv terorizma i neproliferacija nuklearnog oružja), opravdao je ekonomskim napretkom Rusije poslednjih godina, koji je ovoj omogućio da vodi asertivnu spoljnu politiku. „Obama wants 'to reset U.S. – Russian relations““, *RT*, 8 December, 2008, Internet, <http://rt.com/news/obama-wants-to-reset-us-russian-relations/>, 16/04/2013. Kasnije je nešto slično ponovio i potpredsednik Džozef Bajden, na Minhenskoj bezbednosnoj konferenciji u februaru 2009. Tvrdeći da parafrazira Obamu, rekao je da „...vreme je da pritisnemo reset dugme i podsetimo se mnogih oblasti u kojima možemo i trebalo bi da radimo zajedno sa Rusijom“. „Remarks by Vice-President Biden at 45th Munich Conference on Security Policy“, *The White House – Speeches and Remarks*, Internet, <http://www.whitehouse.gov/the-press-office/remarks-vice-president-biden-45th-munich-conference-security-policy>, 27/12/2012.

⁴ Odnosi su posebno počeli da se zaoštavaju u toku 2007, nakon Putinovog minhenskog govora, američke najave uspostavljanja antibalističkog štita u Poljskoj i Češkoj, te povlačenja Rusije iz Prilagođenog sporazuma o konvencionalnom naoružanju u Evropi (ACFE).

⁵ U pitanju je Medvedevljev govor u Berlinu 5. juna 2008, u kojem je pozvao na zaključenje pomenutog sporazuma sa ciljem uspostavljanja režima sveobuhvatne i nedeljive bezbednosti na prostoru od Vankuvera do Vladivostoka. „President of Russia Dmitry Medvedev's Speech at Meeting with German Political, Parliamentary and Civic Leaders, Berlin, June 5, 2008“,

Odnosi Sjedinjenih Država i Rusije znatno su unapređeni već u toku 2009. godine. Nakon što su ministri spoljnih poslova dveju zemalja, Klintonova i Lavrov, simbolično pritisli „reset“ dugme u martu mesecu,⁶ predsednici Medvedev i Obama sastali su se u Londonu u aprilu, a zatim i u Moskvi u julu, i sporazumeli se o nizu bitnih pitanja. Američka administracija povukla je neke unilateralne poteze koji se mogu posmatrati kao ustupci bezbednosnim imperativima Rusije: projekat antibalističkog štita i radara u Poljskoj i Češkoj zamenjen je „faznim prilagodljivim pristupom“,⁷ a proširenje NATO na Ukrajinu i Gruziju do daljnijeg skinuto sa dnevnog reda. Najvažnija postignuća „resetovanja“ u periodu 2009–2011. su: saradnja oko avganistanskog sukoba,⁸ saglasnost oko nedopustivosti da Iran stekne nuklearno oružje i glasanje Rusije u Savetu bezbednosti UN za pooštavanje sankcija ovoj zemlji,⁹ potpisivanje i ratifikacija Novog START, najnovijeg u nizu bilateralnih sporazuma o smanjenju strateškog nuklearnog naoružanja,¹⁰ te sticanje uslova za ulazak Rusije u Svetsku trgovinsku organizaciju.¹¹ No, za ovaj period je najvažnije uspostavljanje pomenutog duha saradnje i partnerstva, nasuprot gotovo hladnoratovskom karakteru odnosa dveju zemalja u godinama koje su mu prethodile.

Ipak, „medeni mesec“ Sjedinjenih Država i Rusije nije dugo potrajao. Počev od aprila 2011. kreće postepeno pogoršanje njihovih odnosa, koje onemogućava dalje kretanje ka njihovom stvarnom približavanju, a ujedno i poništava značajni deo onoga što je postignuto „resetovanjem“.

President of Russia – Speeches, Internet, http://archive.kremlin.ru/eng/speeches/2008/06/05/2203_type82912type82914type84779_202153.shtml, 16/04/2013.

⁶ Za ovaj susret vezuje se i jedna anegdota. Plan je bio da Klintonova pokloni Lavrovu crveno dugme na žutoj kutiji, gde bi reč „reset“ bila ispisana na engleskom i ruskom jeziku. Problem je bio u tome što na ruskoj strani nije bilo napisano „perezagruzka“, što bi u prevodu bilo „resetovanje“, već „peregruzka“, što znači „preopterećenje“. Lavrov je odmah po odmotavanju ukrasnog papira u kojem se nalazila kutija sa dugmetom, uz osmeh ukazao svojoj kolegini na grešku. „Clinton and Lavrov hit the ‘peregruzka’ button“, *RT*, 9 March 2009, Internet, <http://rt.com/usa/news/clinton-and-lavrov-hit-the-peregruzka-button/>, 18/9/2012. Naknadno se pak pokazalo da je ova slučajna greška u simboličkom smislu nagovestila neuspeh „resetovanja“ u dovođenju do stvarnog približavanja Rusije i Sjedinjenih Država.

⁷ Novi pristup, koji je Obama najavio u septembru 2009. odustajući od plana Bušove administracije, stavlja naglasak na odbranu od projektila kratkog i srednjeg dometa, za koje se smatra da ih Iran poseduje.

⁸ Definitivni dogovor o saradnji po ovom pitanju postignut je na samitu u Moskvi jula 2009, posle čega je sledilo i uspostavljanje tranzitnog koridora preko teritorije Rusije za prevoz američkih trupa i opreme ka Avganistanu.

⁹ Zanimljivo da je, dok su Rusija i Kina glasale za uvođenje novih sankcija Iranu, američki saveznik Turska bila protiv. Glasanje se odigralo u junu 2010. Security Council, SC/9948, Internet, <http://www.un.org/News/Press/docs/2010/sc9948.doc.htm>, 27/12/2012.

¹⁰ Novi START potpisali su Medvedev i Obama u Pragu aprila 2010, da bi stupio na snagu u februaru 2011, nakon ratifikacije od strane obeju država. Ovim sporazumom predviđeno je dalje smanjenje broja strateških bojevih glava i njihovih nosača. Na ovaj način, Novi START je naslednik START I (isteklog 2009), a ujedno zamenjuje i SORT (koji bi istekao 2012).

¹¹ Proces pristupanja Rusije Svetskoj trgovinskoj organizaciji uspešno je okončan avgusta 2012.

Vododelnicu u tom smislu čini akcija nekoliko evropskih zemalja protiv Libije, kojoj su se priključile i Sjedinjene Države. Rusija je isprva u Savetu bezbednosti glasala za rezoluciju koja sadrži implicitnu dozvolu za oružanu intervenciju, da bi zatim oštro kritikovala Zapad zbog zloupotrebe te rezolucije. Nekako su se baš u to vreme, u proleće i leto 2011, nanizali i drugi činioци koji će negativno uticati na rusko-američke odnose. Pored Libije, tzv. „Arapsko proleće“ obuhvatilo je i još nekoliko zemalja šireg Bliskog istoka. U Siriji je izbio građanski rat između pristalica i protivnika predsednika Asada; dok Zapad podržava pobunjenike i traži odstupanje Asada sa vlasti, Rusija se protivi ovakvom „crno-belom“ pristupu i odlučno se protivi (u SB UN i van njega) ponavljanju libijskog scenarija i rešenju sukoba putem vojne intervencije Zapada. Pregovori o zajedničkom antibalističkom štitu u Evropi definitivno su doživeli neuspeh, te je američko insistiranje na nastavku jednostranog kursa u pogledu antiraketne odbrane naišlo na protivljenje Rusije i najave o uzvratnim merama.¹² Najava Vladimira Putina da će se na izborima 2012. kandidovati za svoj treći mandat predsednika, takođe je negativno uticala na odnose dveju sila, budući da je Putin od Obamine administracije od ranije percipiran kao političar manje sklon dijalogu sa SAD, nego što je to „liberalniji“ Medvedev.

Može se reći da Putinova pobeda na predsedničkim izborima u martu 2012. i njegova kasnija inauguracija (maj 2012) predstavljaju simbolički kraj „resetovanja“. Najpre, zbog toga što ovaj političar u kontekstu odnosa sa SAD i ne pominje „resetovanje“,¹³ a zatim i zbog nagomilavanja negativnih događaja na prelazu iz 2011. u 2012. koji su sasvim raspršili pomenuti duh saradnje iz perioda 2009–2011. Već u kontekstu parlamentarnih izbora u Rusiji krajem 2011, na kojima vladajuća Jedinствена Rusija odnosi ubedljivu pobedu, dolazi do snažnih kritika nedemokracičnosti ruskog političkog sistema iz SAD, u čemu prednjači državna sekretarka Hilari Klinton. Novi ambasador u Moskvi, Majkl Mekfol (koga inače smatraju arhitektom „resetovanja“), nailazi na ne tako gostoljubiv prijem pro-putinovskih medija, usled svojih teorijskih zamisli i praktičnog angažovanja na „demokratizaciji“ postsovjetskog prostora.¹⁴ Glasanje Rusije protiv rezolucije o Siriji u SB UN nailazi na „zgražavanje“ američkog predstavnika.¹⁵ Zaoštravanje situacije oko Irana (pre svega usled izraelskih pretnji ovoj zemlji) izaziva negativnu reakciju Rusije i

¹² Videti: „Medvedev warns of arms race by 2020 without agreement on missile defense“, *RT*, 27 May 2011, Internet, <http://rt.com/politics/medvedev-france-obama-g8-summit/>, 28/12/2012.

¹³ To je slučaj i sa autorskim člankom koji je Putin objavio u jeku izborne kampanje, iz kojeg se moglo naslutiti kakvu će spoljnu politiku Rusija da vodi ako Putin bude dobio izbore. Prema Putinu, NATO zemlje, pre svega SAD, su te koje podrivaju poverenje u odnosima sa Rusijom. „Russia and the changing world“, *RT*, 27 February 2012, Internet, <http://rt.com/politics/official-word/putin-russia-changing-world-263/>, 28/12/2012.

¹⁴ Videti: „Experts reserved as US sends ‘reset architect’ to Moscow“, *RT*, 13 January 2012, Internet, <http://rt.com/politics/russian-experts-cautious-appointment-705/>, 27/12/2012.

¹⁵ „U.S. ‘Disgusted’ by Russia, China Double Veto on Syria Resolution“, *RIA Novosti*, February 4, 2012, Internet, <http://en.rian.ru/russia/20120204/171148969.html>, 28/12/2012.

dovodi u pitanje njenu spremnost da podrži neko novo pooštavanje sankcija Teheranu. Ratuje se medijima – nakon ranijeg označavanja ruske međunarodne televizije RT od strane Klintonove za velikog rivala SAD u globalnom medijskom ratu,¹⁶ čuveni uzbunjivač Džulijan Asanž biva prozvan „agentom Kremlja“ zbog kontakt emisije koju je vodio na ovoj televiziji.¹⁷

Izborna pobjeda i novi mandat Obame – očekivanja i stvarnost

Činjenica da su za 2012. godinu, pored izbora u Rusiji, bili zakazani i predsjednički izbori u SAD, navela je mnoge da se zapitaju – da li se retorika i postupci zaoštavaju pre svega zbog izbora, te da li je nakon onih u Americi (novembar 2012) moguće „resetovanje 2“?¹⁸ Pritom je bilo jasno da prvo „resetovanje“, i pored nekoliko svojih nespornih postignuća, nije dotaklo suštinske uzroke neslaganja SAD i Rusije, te da bi svaki novi pokušaj približavanja dveju zemalja morao da krene od njihovog otklanjanja.¹⁹ Tu pre svega mislimo na: principijelno razilaženje u pogledu rešavanja pojedinih tekućih i zamrznutih sukoba²⁰ – na primer, da li je i kada opravdana oružana

¹⁶ “Hillary Clinton declares international information war”, RT, 3 March 2011, Internet, <http://rt.com/news/information-war-media-us/>, 28/12/2012.

¹⁷ Valja napomenuti da je prvi gost u toj emisiji bio Hasan Nasrallah, lider libanskog Hezbolaha, organizacije koju SAD smatra terorističkom. “Smear and Loathing: Assange show FSB-filmed Putin propaganda”, RT, 18 April 2012, Internet, <http://rt.com/news/assange-world-tomorrow-reaction-360/>, 11/9/2012.

¹⁸ Videti, na primer: “Russia – U.S. relations after 2012 elections”, Interview with Andrew C. Kuchins, RIA Novosti, 2 November 2011, Internet, <http://en.rian.ru/analysis/20111102/168361206.html>, 17/4/2013; Mark Simeone, “U.S. – Russia Relations and the 2012 U.S. Presidential Elections: ‘Reset’ or ‘Overcharge’?”, CSIS – Rep’s Blog, 26 October 2012, Internet, <http://csis.org/blog/us-russia-relations-and-2012-us-presidential-elections-reset-or-overcharge>, 17/4/2013

¹⁹ Više autora dalo je svoju ocenu (ne)uspeha „resetovanja“ i izgleda da se ono nastavi. Videti, na primer: Stephen Cohen, “Obama’s Russia ‘Reset’: Another Lost Opportunity?”, *The Nation*, June 1, 2011, Internet, <http://www.thenation.com/article/161063/obamas-russia-reset-another-lost-opportunity>, 11/12/2012; R. Craig Nation, “Reset or rerun? Sources of discord in Russian-American relations”, *Communist and Post-Communist Studies*, 2012, Internet, http://ac.elsa-cdn.com/S0967067X12000578/1-s2.0-S0967067X12000578_main.pdf?_tid=8b9bb37e-2f25-11e2-9511-00000aabb0f02&acdnat=1352985087_b8f6e9c6107b8df2147bab407fd4ab7b, 15/11/2012; Олег Владимирович Приходько, „Россия – Запад: ‘перезагрузка’ и несбывшиеся ожидания”, *Обозреватель*, 5/2012, str. 56–71; Andrey Makarychev, “Farewell to the liberal technocrat? Reassessing Medvedev’s foreign policy legacy”, CEPS Commentary, March 1, 2012, Internet, <http://www.ceps.eu/book/farewell-liberal-technocrat-reassessing-medvedev%E2%80%99s-foreign-policy-legacy>, 14/11/2012; Дмитрий Коршунов, „Современная внешняя политика США в отношении России”, *Власть*, 2011/06, str. 184–187; Максим Александрович Лебедев, „Трансформация системы глобальной стабильности после распада биполярной системы”, *Власть*, 2012/05, str. 158–160; Andrew Kuchins, “The Demise of the US-Russia Reset: What’s Next?”, REP Meeting Summary, Chatham House, 18 October 2012, Internet, <http://www.chathamhouse.org/sites/default/files/public/Research/Russia%20and%20Eurasia/181012summary.pdf>, 28/11/2012.

²⁰ O neslaganju Rusije i SAD u pogledu zamrznutih sukoba, videti: Vladimir Trapara, Miloš Jončić, „Put za rešavanje sukoba – uporedna analiza zamrznutih sukoba na prostoru OEBS“, *Međunarodni problemi*, vol. 64, br. 3, jul-septembar 2012, str. 275–302.

intervencija, ili samo mešanje u unutrašnje poslove drugih zemalja; različite vizije evropskog i svetskog bezbednosnog poretka – da li nesporno vođstvo jedne, ili više ravnopravnih sila, da li dominacija NATO u evropskim bezbednosnim poslovima, ili jednaka bezbednost za sve;²¹ nepoklapanje vizija daljeg nuklearnog razoružanja²² – pre svega rusko povezivanje istog sa pitanjem neprihvatljivosti američkog antibalističkog štita u Evropi. Upravo povodom ovog poslednjeg pitanja, Obama je dao čuvenu najavu Medvedevu da će posle izbora biti „fleksibilniji“, što je pružilo kratkotrajni povod za optimizam.²³ Alternativa u vidu pobede Obaminog protivkandidata Mita Romnija, koji se zalagao za oružanu opciju protiv Sirije i Irana i nazvao Rusiju američkim „geopolitičkim neprijateljem broj jedan“ jer se ona suprotstavlja ovoj opciji (i drugim inicijativama SAD na globalnom planu), svakako nije delovala obećavajuće.²⁴

Period maj–novembar 2012. doneo je, dakle, neizvesnost u pogledu puta kojim će rusko-američki odnosi krenuti posle izbora, iz čega je proizišla razumljiva uzdržanost obeju strana u uzajamnim postupcima. Obamina pobeda, nažalost, nije donela „resetovanje 2“ i željeni preokret negativnog trenda u odnosima SAD i Rusije, već je taj trend naprotiv ubrzan. U trenutku kada ovo pišemo (avgust 2013) gotovo da možemo da uporedimo stanje ovih odnosa sa periodom 2007–2008. Da nedostaje duh saradnje iz vremena „resetovanja“ svedoče već i pojedini lični postupci aktera. Iako ga je Medvedev, čestitajući Obami na izboru, pozvao da uskoro poseti Moskvu i sastane se sa predsednikom Putinom, do te posete, kako smo već rekli na početku, do

²¹ Reprezentativni tekst u kojem obrazlaže suštinu ruskog predloga evropskog režima sveobuhvatne i nedeljive bezbednosti objavio je ministar spoljnih poslova Sergej Lavrov. Videti: Sergei Lavrov, „The Euro-Atlantic Region: Equal Security for All“, *Russia in Global Affairs*, No 2, April-June 2010, Internet, http://eng.globalaffairs.ru/number/The_Euro-Atlantic_Region_Equal_Security_for_All-14888,10/1/2013.

²² O inkompatibilnosti nuklearnih strategija SAD i Rusije kao prepreci za njihovo dalje razoružanje, videti: Vladimir Trapara, „Perspektive nuklearnog razoružanja u svetlu protivrečnih strategija nuklearnih sila“, *Međunarodna politika*, god. 63, br. 1145, januar–mart 2012, str. 110–126; Dragan Petrović i Bogdan Stojanović, *Ravnoteža nuklearne moći SAD i Rusije (SSSR)*, Pešić i sinovi, Centar za razvoj međunarodne saradnje, Beograd, 2012, str. 167–178.

²³ Na marginama sastanka G20 u Seulu, marta 2012, Obama je, ne znajući da mu je mikrofon uključen, rekao Medvedevu da se problem antiraketnog štita može rešiti, ali mu je potrebno malo prostora, te da će posle izbora (za koje je naglasio da su mu poslednji) biti fleksibilniji. Medvedev je odgovorio da je razumeo poruku i da će je „preneti Vladimiru“ (Putinu). „Microphone Catches a Candid Obama“, *The New York Times*, March 26, 2012, Internet, http://www.nytimes.com/2012/03/27/us/politics/obama-caught-on-microphone-telling-medvedev-offflexibility.html?_r=0,17/04/2013.

²⁴ Ovo je bio Romnijev komentar na Obamino obećanje Medvedevu da će biti fleksibilniji. „Nije nimalo sporno da je ona (Rusija) naš geopolitički neprijatelj broj 1; oni se bore za sve ciljeve najgorih aktera na svetu. Pomisao da on ima na umu veću fleksibilnost prema Rusiji je zaista uznemirujuća“. „Russia is Public Enemy No. 1 – Mitt Romney“, *RT*, 27 March 2012, Internet, <http://rt.com/news/romney-russia-enemy-obama-532/>, 17/04/2013. Kasnije je Putin naveo Romnijevu iskrenost kao „plus“. „Vladimir Putin says of Mitt Romney: At least he's direct“, *The Washington Post*, September 18, 2012, Internet, http://articles.washingtonpost.com/2012-09-18/world/35496158_1_putin-views-georgy-mirsky-president-vladimir-putin,17/04/2013.

daljnog neće doći. Odlazeća državna sekretarka Klintonova svoju seriju optužbi na račun Rusije nastavila je u decembru, tvrdnjom da je na delu „re-sovietizacija“ postsovjetskog prostora, kojoj bi SAD trebalo da se suprotstavi.²⁵ Mediji su zabeležili incident iz februara, kada novoizabranom državnim sekretaru Džonu Keriju dvaput nije pošlo za rukom da dobije svog kolegu Lavrova telefonom, pre nego što će se ova dvojica sastati u Berlinu.²⁶ Institucionalni element saradnje SAD i Rusije iz prethodnog perioda, u vidu Bilateralne predsedničke komisije, kruni se – nezadovoljan ponašanjem Rusije prema NVO koje se finansiraju iz inostranstva,²⁷ te proterivanjem USAID iz Moskve, SAD se povukao iz radne grupe ove komisije koja se bavi civilnim društvom. No, o pogoršanju odnosa najviše svedoči „rat zakonima“ do kojeg je došlo u prvim mesecima nakon Obamine izborne pobeđe.

S obzirom na ulazak Rusije u Svetsku trgovinsku organizaciju, Kongres SAD je u novembru ukinuo Džekson-Venik amandman, koji je decenijama stajao na putu normalizaciji rusko-američkih trgovinskih odnosa. No, u isto vreme usvojio je i tzv. „Magnicki akt“, kojim se uskraćuje ulazak u SAD i zamrzava imovina lica za koja se ispostavi da su umešana u slučaj navodnog ubistva advokata Sergeja Magnickog, ili u kršenje ljudskih prava.²⁸ Uvređena ovim aktom, koji posmatra kao pokušaj mešanja u njene unutrašnje poslove, Rusija je odgovorila usvajanjem „Dima Jakovljević zakona“, koji zabranjuje američkim porodicama da usvajaju rusku decu.²⁹ „Rat zakonima“ dodatno se rasplamsao u aprilu, kada je SAD objavio svoju „crnu listu“ 18 činovnika iz Rusije i još nekih zemalja ZND, za koje smatra da potpadaju pod „Magnicki akt“. Rusija je odmah uzvratila svojom listom od takođe 18 lica, povezanih sa kršenjem prava pritvorenika u Gvantanamu i slučajevima ugrožavanja prava ruskih građana. Kontekst u kojem se odvijao ovaj „rat“ odlikuje stagnacija u pogledu postizanja dogovora SAD i Rusije po većini spornih pitanja koja smo pomenuli. Majski sastanak Kerija i Lavrova,³⁰ kao i

²⁵ Na meti Klintonove našao se prega svega Putinov projekat Evroazijske unije. „Clinton fears oppressive efforts to 'reSovietize'“, *The Boston Globe*, December 7, 2012, Internet, <http://www.bostonglobe.com/news/world/2012/12/07/clinton-fears-efforts-sovietize-europe/QkGZZBYaXYgBIDkTd8nhGP/story.html>, 17/04/2013.

²⁶ Videti: „‘Broken phone’ fixed, Lavrov and Kerry to meet next week“, *RT*, 21 February 2013, Internet, <http://rt.com/politics/russia-us-kerry-lavrov-adoptions-202/>, 17/04/2013.

²⁷ Ruska Duma je u junu 2012. usvojila zakon koji NVO koje se finansiraju iz inostranstva proglašava „stranim agentima“.

²⁸ Sergej Magnicki bio je advokat koga su, prema američkim optužbama, stražari mučili do smrti u pritvoru (2009), gde se ovaj nalazio pod optužbom za utaju poreza. Magnicki je prethodno zastupao na sudu jedan britanski investicioni fond koji se suočio sa optužbom za utaju poreza, pri čemu su ga istraživanja odvela do navodne velike pronevere novca u režiji ljudi bliskih ruskim vlastima.

²⁹ Ovaj zakon nazvan je po ruskom dečaku Dimi Jakovljevu, preminulom usled posledica zanemarivanja od strane svojih američkih usvojilaca.

³⁰ Početkom maja, Keri i Lavrov sastali su se u Moskvi. Uprkos vidljivo srdačnoj atmosferi koja podseća na onu iz perioda „resetovanja“, iz njihovog obraćanja medijima nije se moglo zaključiti da je načinjen pomak u bilo kojoj sferi međusobnih odnosa, osim po pitanju Sirije. Osažena je podrška obeju zemalja pregovorima između sukobljenih strana u Siriji, pri čemu se iz Kerijevo obraćanja videlo da SAD makar na rečima pokazuje veću

junski Putina i Obame,³¹ nisu doneli vidljiv napredak ni po jednom pitanju. Ipak, „rat zakonima“ nije bio i vrhunac kvarenja odnosa dveju sila. Ako je do tada i bilo optimista da je „resetovanje 2“ moguće, letnja „afera Snouden“ ih je razuverila.

23. juna poput bombe je odjeknula vest da se Edvard Snouden, bivši kompjuterski asistent američkih bezbednosnih službi, koga američke vlasti traže da mu sude zbog odavanja tajni o kontroverznom programu nadzora koji je kreirala Nacionalna bezbednosna agencija (NSA), iznenada našao na teritoriji Rusije. U tranzitnu zonu moskovskog aerodroma Šeremetjevo, Snouden je dospao letom iz Hong Konga, koji je bio njegovo prethodno utočište nakon bekstva iz SAD i u kojem je i otkrio svoj identitet javnosti, usled čega se od početka juna nalazio u udarnim vestima svetskih medija.³² Nakon što je shvatio da njegov prvobitni plan o putu ka nekoj od južnoameričkih država koje bi bile spremne da mu odbore azil neće biti jednostavan, usled ometajućeg delovanja vlasti SAD, Snouden je rešio da prihvati Putinov uslov da „prestane da nanosi štetu Americi“ ne bi li Rusiju od svoje usputne stanice pretvorio u konačnu.³³ Saga o Snoudu okončana je posle nešto više od mesec dana, 1. avgusta, odobravanjem privremenog (do godinu dana) azila u Rusiji i preseljenjem sa aerodroma na nepoznatu adresu. Ovakva odluka Rusije naišla je na momentalnu osudu SAD, što je naposljetku simbolički izraženo Obaminim odustajanjem od susreta sa Putinom u Moskvi. Najnovije najave američke vojne intervencije u Siriji samo su još jedan u nizu opterećujućih činilaca u rusko-američkim odnosima, dok priče o tome kako bi SAD mogao čak da se odluči i za bojkot zimskih olimpijskih igara u Sočiju iduće godine u znak

---

privrženost rešenju do kojeg bi se došlo saglasnošću režima i opozicije, nego što je to do tada bio slučaj – dakle, Asadov režim se posmatra kao legitimni učesnik u pregovorima, iako je Keri naglasio da ne vidi mogućnost da Asad i vlada Sirijom u budućnosti. Obraćanje medijima Kerija i Lavrova videti: „Russia, US to push for global Syria conference to bring conflicting sides to the table“, *RT*, May 7, 2013, Internet, <http://rt.com/news/kerry-lavrov-putin-syria-958/>, 16/05/2013. Međutim, kasniji sled događaja, američke optužbe sirijskog režima da koristi hemijsko oružje i najave vojne intervencije sasvim će poništiti rezultate majskog sastanka.

³¹ Putin i Obama su se sastali prvi i (po svemu sudeći zadugo) jedini put od početka drugog Obaminog mandata na marginama samita G8 u Severnoj Irskoj, 17. juna. Tom prilikom, čak i njihovi izrazi lica su svedočili o dubini neslaganja o ključnim pitanjima međusobnih odnosa i međunarodnih odnosa u celini, pri čemu je sirijsko pitanje bilo dominantno. Zahvaljujući Putinovom vetu, kominike G8 usvojen na samitu nije postavio zahtev za neminovnim Asadovim odlaskom sa vlasti. „Russia’s Putin torpedoes G8 efforts to oust Assad“, *Reuters*, June 18, 2013, Internet, <http://www.reuters.com/article/2013/06/18/us-g-idUSBRE95FOJK20130618, 26/08/2013>.

³² Ruski mediji su ubrzo nakon otkrivanja Snoudenovog identiteta preneli izjavu Putinovog pres-sekretara, Dmitrija Pjeskova, da će Rusija razmotriti njegov zahtev za azil, ukoliko ga bude dobila. „Russia ready to consider asylum for NSA whistleblower Snowden“, *RT*, June 11, 2013, Internet, <http://rt.com/news/russia-consider-asylum-snowden-517/>, 26/08/2013. U svetlu ove izjave, naknadna pojava Snoudena na moskovskom aerodromu i odobravanje privremenog azila u Rusiji možda i nisu tako iznenađujući.

³³ „Putin: Snowden can stay in Russia if he stops damaging USA“, *RT*, July 1, 2013, Internet, <http://rt.com/news/putin-snowden-asylum-extradite-489/>, 26/08/2013.

protesta protiv ruskih „anti-gej zakona“,³⁴ svedoče o tome da je atmosfera ovih odnosa trenutno mnogo bliža hladnoratovskoj, nego onoj koja je potrebna za „resetovanje 2“.

Analiza: kuda idu rusko-američki odnosi u nastavku Obaminog mandata?

Šta možemo uopšteno reći o odnosima Sjedinjenih Država i Rusije u drugom Obaminom mandatu i mogućnostima da se opisani negativni trend u odnosima dveju sila u predstojećem periodu promeni? Još u toku izborne kampanje, a naročito posle nje, vidljivo je da Obamina administracija ne pridaje odnosima sa Rusijom onaj značaj koji im je pridavala na početku prvog mandata.³⁵ Do „resetovanja 2“ ne dolazi, i po svojoj prilici u narednih nekoliko godina neće ni doći, iz jednostavnog razloga što trenutna elita na čelu SAD (čija volja je, kako smo videli, bila neophodan uslov da u 2009. započne „resetovanje 1“) nije u dovoljnoj meri zainteresovana da do njega dođe. Nudimo dva moguća objašnjenja zašto je to tako. Prvi je razlika u strateškom kontekstu u 2013. u odnosu na 2009. Na početku prvog mandata, Obamina administracija je osećala jaku potrebu da zaustavi dalje pogoršanje strateškog položaja SAD u međunarodnim odnosima, izazvano skupim i neuspešnim ratovima u Avganistanu i Iraku, te izbijanjem svetske ekonomske krize. Stoga joj je bila dobrodošla pauza u konfrontaciji sa Rusijom, koja je zahvaljujući svojoj narasloj moći (pre svega korišćenjem rasta cena energenata na svetskom tržištu), povela znatno asertivniju spoljnu politiku nego do tada, demonstrirajući to povlačenjem iz ACFE i uspešnim ratom sa Gruzijom. Do 2013, pak, SAD se u znatnoj meri oslobodio pomenutog pritiska, pre svega zahvaljujući povlačenju iz Iraka, dok je asertivnost Rusije dostigla svoje granice, pokazalo se nedovoljne da bi američka globalna pozicija bila ugrožena onako kako se u 2008. činilo da može da bude. Drugo objašnjenje je u činjenici da je „resetovanje“ iscrpelo svoje mogućnosti, u smislu da su se SAD i Rusija sporazumeli uglavnom o svemu o čemu su mogli. U onim oblastima gde nije došlo do sporazumevanja, jaz je toliko veliki da se sporazumevanje i ne smatra realnim – otuda ga Obamina administracija i ne postavlja kao cilj.³⁶ Tim pre

³⁴ Do ovako radikalnog poteza svakako neće doći, ali samo pominjanje te mogućnosti bilo je dovoljno da ocenimo o kakvom se podizanju napetosti u odnosima dveju sila trenutno radi.

³⁵ Videti: „Another Reset with Russia in Obama’s Second Term“, *New York Times*, February 1, 2013, Internet, http://www.nytimes.com/2013/02/02/world/europe/another-reset-of-relations-with-russia-in-obamas-second-term.html?pagewanted=all&_r=1&_r=1&, 18/04/2013; Steven Pifer, „U.S. – Russia relations in Obama’s second term“, Valdai Club, 15/01/2013, Internet, <http://valdaiclub.com/usa/53600.html>, 18/04/2013; „U.S. – Russia ties stuck in the past“, by Wiliam Pomeranz, *CNN*, December 14, 2012, Internet, <http://globalpublicsquare.blogs.cnn.com/2012/12/14/u-s-russia-ties-stuck-in-the-past/?iref=allsearch>, 18/04/2013.

³⁶ Videti: Alexei Fenenko, „After the Reset“, *Russia in Global Affairs*, January/March 2013, Internet, <http://eng.globalaffairs.ru/number/After-the-Reset-15928>, 18/04/2013; Dmitry Suslov, „Russia – U.S. ‘reset’ over, what next?“, Valdai Club, 11/02/2013, Internet, <http://>

što se na mesto predsednika Rusije vratio Putin, čiju doktrinu SAD vidi kao prepreku za dalji napredak u odnosima, kad već nije mogao da ga ostvari sa Medvedevim, koga je percipirao kao znatno liberalnijeg.³⁷ Očigledno je da je duh „resetovanja“ umnogome nosio i lični pečat toplih odnosa dvojice predsednika iz tog perioda – Obame i Medvedeva, dok je od povratka Putina na položaj sve vidljiviji problem u komunikaciji između njega i američkog predsednika.³⁸

Zaista, koju god od oblasti koje su bile stubovi „resetovanja“ da razmotrimo, videćemo da ona više ne može da bude osnova za dalje približavanje, bilo zato što su se mogućnosti saradnje u njoj iscrpele, bilo zato što je američka administracija više ne smatra bitnom. Saradnja oko Avganistana gubi značaj koji je imala, jer SAD planira povlačenje svojih vojnika do kraja 2014, pa time njihova zavisnost od koridora za snabdevanje preko ruske teritorije prestaje.³⁹ Konsenzus Rusije i SAD oko sankcija Iranu iz 2010. anuliran je kasnijim neslaganjem o pristupu toj zemlji i njenom nuklearnom programu, kao i složenošću situacije u Siriji, gde se približavanje stavova čini gotovo nemogućim. Novi START je zaključen, ali je njegovo sprovođenje zacrtano do 2020. i lako može biti dovedeno u pitanje u odsustvu dogovora o antibalističkom štitu. Da ne govorimo o daljem razoružanju, koje bi zahtevalo učešće ostalih nuklearnih sila i stavljanje na dnevni red taktičkog naoružanja, koje igra bitnu ulogu u koncepciji odbrane Rusije. Dogovor o antibalističkom štitu, i pored najavljene fleksibilnosti Obame, smatramo malo verovatnim, jer je jednostavno nerealno očekivati da kroz Kongres SAD može da prođe

---

valdaiclub.com/usa/54760.html, 18/04/2013. U Poruci o stanju Unije za ovu godinu, Obama je Rusiju pomenuo isključivo u kontekstu daljeg nuklearnog naoružanja i sigurnosti nuklearnog materijala. "The 2013 State of the Union", The White House, Internet, <http://www.whitehouse.gov/state-of-the-union-2013>, 18/04/2013.

³⁷ Pod „Putinovom doktrinom“, Amerikanci podrazumevaju nastojanje da Rusija povрати ekonomski, politički i geostrateški značaj koji je izgubila raspadom Sovjetskog Saveza. Na unutrašnjem planu, ovo podrazumeva uspostavljanje kontrole nad ekonomijom, politikom, sudovima i medijima. Na spoljnom, podrazumeva tri geostrateška imperativa: Rusiju kao nuklearnu supersilu, kao globalnu veliku silu i kao regionalnu – političku, vojnu i ekonomsku – supersilu. Leon Aron, "Structure and Context in US – Russian Relations at the Outset of Barack Obama's Second Term", *Russian Outlook*, Winter 2013, American Enterprise Institute for Public Policy Research, Internet, <http://www.aei.org/outlook/foreign-and-defense-policy/regional/europe/structure-and-context-in-us-russian-relations-at-the-outset-of-barack-obamas-second-term/>, 18/04/2013, pp. 2–3.

³⁸ Ovo je kulminiralo u avgustu, nakon razrešenja afere Snouden. U konferenciji Bele kuće za medije, Obama je priznao da je prisutan pad u rusko-američkim odnosima, direktno kriveći Putina i njegov „hladnoratovski“ način razmišljanja za to. Iako se ogradio da u pređašnjoj konstataciji nema ničeg ličnog, Obama je ipak donekle izašao iz okvira uobičajene diplomatske komunikacije rekavši da Putin „poseduje neku vrstu tromog držanja, poput učenika koji se dosađuje u zadnjoj klupi“. "Obama acknowledges decline in U.S.-Russia relations under Putin", *The Washington Post*, August 9, 2013, Internet, http://articles.washingtonpost.com/2013-08-09/world/41218816_1_president-obama-putin-s-vladimir-putin, 27/08/2013.

³⁹ Videti: Dmitry Suslov, "Russia – U.S. 'reset' over, what next?", op. cit.

pravna obaveza koju Rusi traže, da štiti neće biti usmeren protiv Rusije.⁴⁰ Čak ni ulazak Rusije u STO i ukidanje Džekson-Venik amandmana ne može mnogo da doprinese približavanju, jer je malo verovatno da će ekonomska saradnja automatski procvetati – politički odnosi su prepreka za nju, oni se moraju popraviti da bi ekonomska saradnja procvetala, a ne obrnuto. Retorika i postupci SAD koje Rusi vide kao mešanje u njihove unutrašnje poslove i podrivanje njihove sfere uticaja na postsovjetskom prostoru, samo dodatno doprinose lošoj političkoj atmosferi.

Zato je umesto „resetovanja 2“ u politici SAD prema Rusiji očigledno na delu, i biće u narednim godinama, „strateška pauza“.⁴¹ Ona bi podrazumevala da nema ozbiljnijih pokušaja daljeg približavanja dveju zemalja, ali ni bitnijeg pogoršanja njihovih odnosa koje bi podrazumevalo otvorenu konfrontaciju. Složili bismo se sa autorima koji smatraju da će naglasak u odnosima SAD sa Rusijom, pored održavanja strateške nuklearne ravnoteže (koja je u njihovim odnosima ionako tradicionalno prisutna), biti stavljen na postepenu „demokratizaciju“ postsovjetskog prostora i same Rusije, ne bi li ova vremenom izmenila svoju spoljnu politiku tako da postane prihvatljiva za globalne planove SAD.⁴² Međutim, malo je verovatno da će se do kraja Obaminog mandata SAD preterano angažovati oko toga, s obzirom na pomenuto odsustvo Rusije sa liste glavnih prioriteta. Da li određeni potezi Rusije mogu da vrte ovu zemlju na vrh američke liste prioriteta, bilo da SAD iznova poželi da „resetuje“ odnose sa njom, ili pak da se upusti u otvorenu konfrontaciju? Mišljenja smo da su i za to mali izgledi, jer iako SAD za Rusiju ima mnogo veći značaj nego što važi obrnuto, taj značaj takođe u poslednje vreme opada. Putinova Rusija, suočena sa nemogućnošću da se sporazume sa SAD o globalnim pitanjima koja je zanimaju, a ujedno i uverena u svoj oporavak i uspeh da obezbedi svoju unutrašnju političku stabilnost i spoljnu sferu uticaja, uviđa sve manju

⁴⁰ Videti: Angela Stent, „Obama’s reelection is a positive signal for the Russia – U.S. relations“, Valdai Club, 19/11/2012, Internet, <http://valdaiclub.com/usa/51560.html>, 18/04/2013.

⁴¹ Za ovo rešenje se otvoreno zalaže jedan od autora koje smo citirali: Leon Aron, „Structure and Context in US – Russian Relations at the Outset of Barack Obama’s Second Term“, op. cit., pp. 9–10. Videti i njegov najnoviji članak, u kojem krivi „Putinovu doktrinu“ za neuspeh „resetovanja“ i smatra pauzu jedinim mogućim odgovorom: Leon Aron, „The Russian Pause: How Putin Stalled the Reset“, *Foreign Affairs*, August 14, 2013, Internet, <http://www.foreignaffairs.com/articles/139820/leon-aron/the-russian-pause>, 27/08/2013. Sa druge strane, Andranik Migranijan smatra da SAD nema ni vremena, ni sposobnosti da priušti sebi pauzu u odnosima sa Rusijom. Andranik Migranijan, „Pausing the U.S. – Russian Reset“, *The National Interest*, March 28, 2013, Internet, <http://nationalinterest.org/commentary/pausing-the-us-russian-reset-8282>, 18/04/2013. Ruski autor Šestakov opisuje trenutne odnose SAD i Rusije frazom Trockog „ni rat, ni mir“, što podrazumeva da u narednom periodu neće doći ni do novog Hladnog rata, ali ni do novog „resetovanja“. Евгений Шестаков, „Барак Обама втянули в конфликт с Россией“, *Российская газета*, 18. januar 2013, Internet, <http://www.rg.ru/2013/01/18/perezagruzka-site.html>, 18/04/2013.

⁴² Videti: Ibidem, p. 10; „U.S. – Russia ties stuck in the past“, op. cit.

zavisnost od SAD⁴³ i ključne partnere traži među nekim drugim akterima (zemlje BRICS, pre svih Kina, pojedine evropske zemlje, u prvom redu Nemačka, neki bliskoistočni partneri sa kojima do sada saradnja nije bila na najvišem nivou). Rusija se takođe sve više usmerava na jačanje svoje „meke“ moći,⁴⁴ umesto na neke „tvrde“ postupke (kao što je bio rat sa Gruzijom) koji bi provocirali Ameriku. Čak ni uspeh Rusije da partnerstvom sa drugim akterima i projekcijom „meke“ moći ugrozi globalnu poziciju SAD ne bi joj pridao veći značaj u očima američke administracije, budući da bi njen verovatniji odgovor bio stavljanje naglaska na Kinu kao jačeg partnera i veći izazov nego što je to Rusija.

Zaključak

Nakon svega rečenog, da li možemo da zaključimo da se SAD i Rusija nalaze u novom Hladnom ratu, ili da barem idu ka njemu? Ovo nije novo pitanje. U posthladnoratovskim rusko-američkim odnosima javlja se najmanje treći put. Prvi put je to bilo krajem devedesetih godina prošlog veka, kada je Jeljcinova Rusija definitivno izgubila iluziju sa početka devedesetih da je Amerika može prihvatiti kao ravnopravnog partnera. Drugi put je do toga došlo sredinom prve decenije ovog veka, sa Putinovim gubitkom iluzije da globalni rat protiv terorizma može da bude osnova za takvo partnerstvo. Oba puta se ovo pitanje postavilo nakon neuspelog pokušaja približavanja dveju sila, pa je tako i treći put – sada je to bilo „resetovanje“, najozbiljniji pokušaj do sada. S tim što su ovoga puta inicijatori poduhvata bili Amerikanci, pa je otuda kod njih nastupio gubitak iluzije – da mogu da „resetuju“ odnose sa Rusijom u smislu da ih vrate na početak devedesetih, kada je izgledalo da se između SAD i Rusije uspostavlja neka vrsta hijerarhije, gde Rusija dobrovoljno pristaje da se potčini volji jedine preostale supersile. Rusi su, pak, shvatili „resetovanje“ kao priliku da postignu isto što su želeli i prilikom dva prethodna pokušaja približavanja – da uspostave ravnopravno partnerstvo sa SAD, što ove očigledno ne žele. Različite vizije međusobnih odnosa i upravljanja međunarodnim odnosima u celini dovele su do neuspeha „resetovanja“.

Da li to znači da smo svedoci novog hladnog rata? Ako hladni rat shvatimo kao ono što je on bio kada je nosio veliko „H“, u značenju borbe dveju supersila za prevlast u međunarodnom poretku, začinjene ideološkom isključivošću, onda definitivno ne. Niti je Rusija više supersila, niti se ideološki razlikuje od SAD u meri u kojoj je to bio slučaj do pre četvrt veka, tako da ne možemo govoriti o obnavljanju odnosa koji bi podsećao na

⁴³ Aleksej Puškov, šef Spoljnopoličkog komiteta ruske Dume, nedavno je dao izjavu u tom smislu. Videti: “Russia is ending its dependency on the global superpower” - Pushkov”, RT, 30 January 2013, Internet, <http://rt.com/politics/russia-us-moscow-medvedev-clinton-071/>, 18/04/2013.

⁴⁴ Što je naglašeno i u novom Spoljnopoličkom konceptu Ruske Federacije. Videti: Концепция внешней политики Российской Федерации, Президент России, Документы, Internet, <http://kremlin.ru/acts/785>, II(20), 18/04/2013.

hladni rat. Međutim, ako hladni rat shvatimo kao postojanje ozbiljnih nesuglasica djevu država u bezbednosnoj sferi, usled čega one jedna drugu ne mogu da posmatraju kao saveznike i partnere, već kao strateške protivnike između kojih je stalno prisutna mogućnost makar i indirektnog oružanog sukoba (kroz podršku različitim stranama u lokalnim sukobima, poput sirijskog), onda su Rusija i SAD sve vreme u hladnom ratu, i takvo stanje će se produžiti dogod budu imale suprotstavljene vizije međusobnih odnosa i međunarodnog poretka. Tri pokušaja približavanja, zaključno sa „resetovanjem“ iz Obaminog prvog mandata, možemo posmatrati kao tri „detanta“. Teško je reći kada bi se mogli stvoriti uslovi za četvrti, odnosno za eventualno stvarno približavanje djevu sila, ali je na osnovu izloženog u ovom radu moguće sa visokim stepenom sigurnosti zaključiti da se do kraja Obaminog drugog mandata tako nešto neće dogoditi.

Bibliografija

1. "Another Reset with Russia in Obama's Second Term", *New York Times*, February 1, 2013, Internet, http://www.nytimes.com/2013/02/02/world/europe/another-reset-of-relations-with-russia-in-obamas-second-term.html?pagewanted=all&_r=1&18/4/2013.
2. Aron, Leon, "Structure and Context in US – Russian Relations at the Outset of Barack Obama's Second Term", *Russian Outlook*, Winter 2013, American Enterprise Institute for Public Policy Research, Internet, <http://www.aei.org/outlook/foreign-and-defense-policy/regional/europe/structure-and-context-in-us-russian-relations-at-the-outset-of-barack-obamas-second-term/18/4/2013>.
3. Aron, Leon, "The Russian Pause: How Putin Stalled the Reset", *Foreign Affairs*, August 14, 2013, Internet, <http://www.foreignaffairs.com/articles/139820/leon-aron/the-russian-pause-27/8/2013>.
4. "'Broken phone' fixed, Lavrov and Kerry to meet next week", *RT*, 21 February 2013, Internet, <http://rt.com/politics/russia-us-kerry-lavrov-adoptions-202/17/4/2013>.
5. "Clinton and Lavrov hit the 'peregruzka' button", *RT*, 9 March 2009, Internet, <http://rt.com/usa/news/clinton-and-lavrov-hit-the-peregruzka-button/18/9/2012>.
6. "Clinton fears oppressive efforts to 'reSovietize'", *The Boston Globe*, December 7, 2012, Internet, <http://www.bostonglobe.com/news/world/2012/12/07/clinton-fears-efforts-sovietizeeurope/QkGZZBYaXYgBIDkTd8nhGP/story.html17/4/2013>.
7. Cohen, Stephen, "Obama's Russia 'Reset': Another Lost Opportunity?", *The Nation*, June 1, 2011, Internet, <http://www.thenation.com/article/161063/obamas-russia-reset-another-lost-opportunity-11/12/2012>.
8. Đurđević-Lukić, Svetlana, *Globalna politika Sjedinjenih Američkih Država 2001-2012.*, Institut za međunarodnu politiku i privredu, Beograd, 2013.
9. "Experts reserved as US sends 'reset architect' to Moscow", *RT*, 13 January 2012, Internet, <http://rt.com/politics/russian-experts-cautious-appointment-705/27/12/2012>.

10. Fenenko, Alexei, "After the Reset", *Russia in Global Affairs*, January/March 2013, Internet, <http://eng.globalaffairs.ru/number/After-the-Reset-15928> 18/4/2013.
11. "Hillary Clinton declares international information war", *RT*, 3 March 2011, Internet, <http://rt.com/news/information-war-media-us/> 28/12/2012.
12. Концепция внешней политики Российской Федерации, Президент России, Документы, Internet, <http://kremlin.ru/acts/785> 18/4/2013.
13. Коршунов, Дмитрий, „Современная внешняя политика США в отношении России“, *Власть*, 2011'06, str. 184-187.
14. Kuchins, Andrew, "The Demise of the US-Russia Reset: What's Next?", REP Meeting Summary, Chatham House, 18 October 2012, Internet, <http://www.chathamhouse.org/sites/default/files/public/Research/Russia%20and%20Eurasia/181012summary.pdf> 28/11/2012.
15. Lavrov, Sergei, "The Euro-Atlantic Region: Equal Security for All", *Russia in Global Affairs*, No 2, April-June 2010, Internet, http://eng.globalaffairs.ru/number/The_Euro-Atlantic_Region:_Equal_Security_for_All-14888 10/1/2013.
16. Лебедев, Максим Александрович, „Трансформация системы глобальной стабильности после распада биполярной системы“, *Власть*, 2012'05, str. 158-160.
17. Makarychev, Andrey, "Farewell to the liberal technocrat? Reassessing Medvedev's foreign policy legacy", CEPS Commentary, March 1, 2012, Internet, <http://www.ceps.eu/book/farewell-liberal-technocrat-reassessingmedvedev%E2%80%99s-foreign-policy-legacy> 14/11/2012.
18. "Medvedev warns of arms race by 2020 without agreement on missile defense", *RT*, 27 May 2011, Internet, <http://rt.com/politics/medvedev-france-obama-g8-summit/> 28/12/2012.
19. "Microphone Catches a Candid Obama", *The New York Times*, March 26, 2012, Internet, http://www.nytimes.com/2012/03/27/us/politics/obama-caught-on-microphone-telling-medvedev-of-flexibility.html?_r=0 17/4/2013
20. Migranyan, Andranik, "Pausing the U.S. - Russian Reset", *The National Interest*, March 28, 2013, Internet, <http://nationalinterest.org/commentary/pausing-the-us-russian-reset-8282> 18/4/2013.
21. Nation, R. Craig, "Reset or rerun? Sources of discord in Russian-American relations", *Communist and Post-Communist Studies*, 2012, Internet, http://ac.els-cdn.com/S0967067X12000578/1-s2.0-S0967067X12000578-main.pdf?_tid=8b9bb37e-2f25-11e2-9511_00000aab0f02&acdnat=1352985087_b8f6e9c6107b8df2147bab407fd4ab7b 15/11/2012.
22. "Obama acknowledges decline in U.S.-Russia relations under Putin", *The Washington Post*, August 9, 2013, Internet, http://articles.washingtonpost.com/2013-08-09/world/41218816_1_president-obama-putin-s-vladimir-putin 27/8/2013.
23. "Obama wants 'to reset U.S. - Russian relations'", *RT*, 8 December, 2008, Internet, <http://rt.com/news/obama-wants-to-reset-us-russian-relations/> 16/4/2013.
24. Petrović, Dragan i Bogdan Stojanović, *Ravnoteža nuklearne moći SAD i Rusije (SSSR)*, Pešić i sinovi, Centar za razvoj međunarodne saradnje, Beograd, 2012.
25. Pifer, Steven, "U.S. - Russia relations in Obama's second term", *Valdai Club*, 15/1/2013, Internet, <http://valdaiclub.com/usa/53600.html> 18/4/2013.
26. "President of Russia Dmitry Medvedev's Speech at Meeting with German Political, Parliamentary and Civic Leaders, Berlin, June 5, 2008", President of

- Russia - Speeches, Internet, http://archive.kremlin.ru/eng/speeches/2008/06/05/2203_type82912type82914type84779_202153.shtml 16/4/2013.
27. Приходько, Олег Владимирович, „Россия – Запад: ‘перезагрузка’ и несбывшиеся ожидания“, *Обозреватель*, 5/2012, str. 56-71.
  28. “Putin: Snowden can stay in Russia if he stops damaging USA“, *RT*, July 1, 2013, Internet, <http://rt.com/news/putin-snowden-asylum-extradite-489/> 26/8/2013.
  29. “Remarks by Vice-President Biden at 45th Munich Conference on Security Policy“, The White House - Speeches and Remarks, Internet, <http://www.whitehouse.gov/the-press-office/remarks-vice-president-biden-45th-munich-conference-security-policy> 27/12/2012.
  30. “Russia and the changing world“, *RT*, 27 February 2012, Internet, <http://rt.com/politics/official-word/putin-russia-changing-world-263/> 28/12/2012.
  31. “‘Russia is ending its dependency on the global superpower’ – Pushkov“, *RT*, 30 January 2013, Internet, <http://rt.com/politics/russia-us-moscow-medvedev-clinton-071/> 18/4/2013.
  32. “‘Russia is Public Enemy No. 1 – Mitt Romney“, *RT*, 27 March 2012, Internet, <http://rt.com/news/romney-russia-enemy-obama-532/> 17/4/2013.
  33. “Russia ready to consider asylum for NSA whistleblower Snowden“, *RT*, June 11, 2013, Internet, <http://rt.com/news/russia-consider-asylum-snowden-517/> 26/8/2013.
  34. “Russia’s Putin torpedoed G8 efforts to oust Assad“, *Reuters*, June 18, 2013, Internet, <http://www.reuters.com/article/2013/06/18/us-g-idUSBRE95F0JK20130618> 26/8/2013.
  35. “Russia - U.S. relations after 2012 elections“, Interview with Andrew C. Kuchins, *RIA Novosti*, 2 November 2011, Internet, <http://en.rian.ru/analysis/20111102/168361206.html> 17/4/2013.
  36. “Russia, US to push for global Syria conference to bring conflicting sides to the table“, *RT*, May 7, 2013, Internet, <http://rt.com/news/kerry-lavrov-putin-syria-958/> 16/5/2013.
  37. Security Council, SC/9948, Internet, <http://www.un.org/News/Press/docs/2010/sc9948.doc.htm> 27/12/2012.
  38. Simeone, Mark, “U.S. - Russia Relations and the 2012 U.S. Presidential Elections: ‘Reset’ or ‘Overcharge?’“, *CSIS - Rep’s Blog*, 26 October 2012, Internet, <http://csis.org/blog/us-russia-relations-and-2012-us-presidential-elections-reset-or-overcharge> 17/4/2013.
  39. “Smear and Loathing: Assange show FSB-filmed Putin propaganda“, *RT*, 18 April 2012, Internet, <http://rt.com/news/assange-world-tomorrow-reaction-360/> 11/9/2012.
  40. Stent, Angela, “Obama’s reelection is a positive signal for the Russia - U.S. relations“, *Valdai Club*, 19/11/2012, Internet, <http://valdaiclub.com/usa/51560.html> 18/4/2013
  41. Suslov, Dmitry, “Russia - U.S. ‘reset’ over, what next?“, *Valdai Club*, 11/2/2013, Internet, <http://valdaiclub.com/usa/54760.html> 18/4/2013
  42. Шестаков, Евгений, „Барака Обаму втянули в конфликт с Россией“, *Российская газета*, 18.1.2013, Internet, <http://www.rg.ru/2013/01/18/perezagruzka-site.html> 18/4/2013

43. "The 2013 State of the Union", The White House, Internet, <http://www.whitehouse.gov/state-of-the-union-2013> 18/4/2013
44. Trapara, Vladimir, Miloš Jončić, „Put za rešavanje sukoba – uporedna analiza zamrznutih sukoba na prostoru OEBS“, *Međunarodni problemi*, vol. 64, br. 3, jul-septembar 2012, str. 275-302.
45. Trapara, Vladimir, „Perspektive nuklearnog razoružanja u svetlu protivrečnih strategija nuklearnih sila“, *Međunarodna politika*, god. 63, br. 1145, januar-mart 2012, str. 110-126.
46. "U.S. 'Disgusted' by Russia, China Double Veto on Syria Resolution", *RIA Novosti*, February 4, 2012, Internet, <http://en.rian.ru/russia/20120204/171148969.html> 28/12/2012
47. "U.S. – Russia ties stuck in the past", by Wiliam Pomeranz, *CNN*, December 14, 2012, Internet, <http://globalpublicsquare.blogs.cnn.com/2012/12/14/u-s-russia-ties-stuck-in-the-past/?iref=allsearch> 18/4/2013
48. "Vladimir Putin says of Mitt Romney: At least he's direct", *The Washington Post*, September 18, 2012, Internet, http://articles.washingtonpost.com/2012-09-18/world/35496158_1_putin-views-georgy-mirsky-president-vladimir-putin 17/4/2013

Vladimir Trapara, M.A.

UNITED STATES-RUSSIA RELATIONS IN OBAMA'S SECOND TERM

ABSTRACT

Obama's first presidential term was marked by both the beginning of the U.S.-Russian "reset", and its failure. Since spring 2011, most of the positive outcomes of the "reset" have been annulled including the achieved spirit of cooperation. In Obama's second term, we are witnessing further worsening in relations between the two powers, which is also accompanied by cold personal relations between the two presidents, Obama and Putin. Prospects for the future are pessimistic, at least until the end of Obama's term. Nevertheless, we cannot talk of a new Cold War in the sense of the previous confrontation between the two superpowers, but rather of the clash of visions of mutual relations and international order, and yet another failed attempt of the U.S.-Russian rapprochement.

Key words: United States, Russia, Obama, Putin, reset, cold war, rapprochement.